

IGRE U MOM SRCU

BRŠKANJE MOG IVA

Piše: Vedran Benić

Upravo je riječi iz naslova upotrijebio otac Iva Vojnovića, hrvatski političar i pravnik Konstantin Vojnović, kada je Augustu Šenoi odnio sinov rukopis „Geraniuma“, koji je, eto, na ovogodišnjim Igrama doživio prvo svoje kazališno uprizorenje. Nije gospodar Kosto podcjenjivao sinovo djelo. Da je tako, ne bi ga ni odnio Ivo rukopis Šenoi na procjenu je li vrijedan objavljivanja. Riječi Vojnovićeva oca cijeni više kao uobičajeno dubrovačko, danas bi se reklo *low-profile* ograđivanje za slučaj da nešto ne krene u skladu s očekivanjima. Uostalom, i Ivo je svoj literarni prvi-jenac potpisao pseudonimom Sergij P(ustijerna), jednako kao što je od 1881. do 1884. kazališne kritike potpisivao pseudonimom Ignotus (I-s).

Prvu verziju „Geraniuma“ Ivo je napisao 1878. kao student, „vjerojatno i krišom od oca jer je to bilo u doba njegovih teškoća s prvim državnim ispitom. Možda ga i stoga nije slao ‘Slovincu’ (koji je te godine počeo izlaziti), ali prije zbog svog nezadovoljstva oblikom svojih gotovih djela; ispravljao bi ih i do smrti – i kad ih je slijep slušao“, navodi Mirko Žeželj iz čije knjige „Gospar Ivo“ prenosim ove podatke. Žeželj citira dio Vojnovićeva predgovora iz drugog izdanja „Geraniuma“ 1918. godine, u kojem pisac na živ način opisuje kako je došlo do nastanka i tiskanja tog djela u književnom časopisu „Vijenac“: „Bilo mi je 20 godina kad sam počeo da pišem ‘Geranium’ prosto za osobnu zabavu. Ta kako i ne bih! Mnogo toga neizvjesnog i čudnog tinjalo je u meni još od djetinjstva, pa mi se glava napunila čitanjem tadašnjih majstora realizma: Flauberta, Zole i Daudeta, a u duši pak bôna čežnja za tek ostavljenim Dubrovnikom, - i iz svega toga, posve naravski, porodi se nešto, a to je moje prvo književno djelo – ‘Geranium’ – ne bi mi došlo na pamet da ga objelodanim, kad me ne bi moj mili otac bio iznenadio odnesavši jednog dana moj manuskript Augustu Šenoi e da bi mu on, incameracitatis (u četiri oka op.VB), kazao: ‘vrijedi li štogod to ‘brškanje’ mog Iva’ – Odgovor majstora hrvatskog romana bi da je ‘Geranium’ počeo izlaziti u prvom broju ‘Vijenca’ godine 1880.“

Koliko je Ivo „brškanje“ oduševilo Šenou, svjedoči zgodna koju je u časopisu „Savremenik“ 1911. prepričao književnik Josip Milaković. Naime, kada je kao skroman klerik s izlisanom reverendom na Šenoinim vratima

Ivo Vojnović, karikatura Anđelka Uvodića iz 1911.

susreo „elegantna, na aristokratsku odjevena mladunca sa ružom u zapučku“, po njegovu odlasku Šenoa je uskliknuo: „To je pisac ‘Geranija’! To je Sergij!“ Jednako oduševljen je bio i Milaković što je vidio autora „tako mu drage pripovijesti“.

Zanimljive su i dvojbe oko toga kojem zapravo književnom rodu „Geranium“ pripada. U knjizi „Grada Dubrovnika pjesnik“ naredao ih je još jedan vrstan poznavalac Vojnovićeva djela Nikola Ivanišin. Uobičajeno se „Geranium“ označava pripovijesću. Sam Vojnović najčešće ga je tako zvao, ali nije bio dosljedan. Tako je u „Vijencu“ jednom napisao: „pripovijetka, premda je ne smiješ tim literarnim imenom nazvati.“ U odnosu na svrstavanje među novele, Ivo drugom prigodom konstatira da to nije „prava novela“, da bi trećom prigodom napisao da je riječ o „romanu jedne osigjelice“. U vrijeme prvog objavljivanja, djelo je jednostavno okarakterizirao „crticama iz dalmatinskog života“.

Prenosim dvojbe iz ovog dijela Ivanišinove knjige, jer je na tim stranicama knjige „Grada Dubrovnika pjesnik“ (1984.) Ivanišin iznio tezu da bi „Geranium“ lako mogao biti svrstan i među – drame, jer posjeduje sve literarne i tehničke elemente za to: „Uz nevelik režijski napor mogla bi se valjda od ‘Geraniuma’ na osnovi postojećeg teksta stvoriti drama-tragedija nesretne ličnosti, promašenog djevojaštva, neživljenog materinstva.“

Trebalo je, eto, proći više od 35 godina od ove Ivanišinove konstatacije, pa da na 70.DLJI Vojnovićev „Geranium“ napokon doživi svoju scensku praizvedbu.